

Veern.

De burgemeester van Veern heeft zich niet correct gedragen bij het toelaten van kinderen uit Stijk op de school te Veern. - Deswege werd een onderzoek ingesteld door de marechaussee. Bij schrijven van 26 October 1896 A. P. 2. 2de Afdeling, 3de Bureau heb ik namens den minister van Binnenlandsche Zaken den burgemeester van Veern terecht gewezen. -

Den 24^{en} Augustus 1898 bezocht ik deze gemeente; ik reed van het „hotel van Andel“ te Gorinchem met een rijtuig van Sprengers uit Steenwijk naar Woudrichem, van daar over Rijswijk, Giesfen en Andel naar Veern, vervolgens over Stijk, Salburg, Heusden, Oudheusden en Elshout naar het station te Drunen, alwaar ik den trein naar den Bosch nam.

Op het raadhuis, dat een eind weegs van den dijk af ligt, vond ik B. en W. Het raadhuis bestaat uit een enkele kamer. De secretaris-ontvanger Thooft (een broeder van den kantonsrechter te Gorinchem) houdt te zijnen huize secretarie. -

De burgemeester van Dorreen maakte op mij geen aangename indruk; hij schijnt niet erg bij de hand; hij gaf mij soms de impressie, dat hij het geheele gesprek niet volgde.

De sproerige beweging in Veern in de maanden Januari en Februari was natuurlijk voortdurend het onderwerp van ons gesprek. - De wethouder Blankers, destijds waarnemend burgemeester, verklaarde mij, dat hij het toen zoo moeilijk had gehad, dat hij het plan had gevonden, om Veern voor goed met terwou te verklaren, tot nu toe had hij zijn plan nog niet uitgevoerd, omdat zijne schoonmoeder in Veern woonde, en zijne vrouw zich niet gaarne van hare moeder wilde scheiden. - Allen waren vol lof voor het bezadigde en cordate optreden van luitenant Vermeulen van de marechaussee; aan hem was het vooral te danken, dat de zaak nog betrekkelijk gunstig was afgelopen.

Toen ik de gemeente Veern verliet, vond ik aan de school alle schoolkinderen opgesteld; het hoofd der school ^{leefde} hen mij ter eere een paar Oranjeliedjes zingen; voor

Veern.

voor welke gracieuze attentie ik hem later bedankte. -

Omtrent het Veensche volk werd mij nog gezegd, dat het lastige beroemde menschen waren. Bij de oproerige beweging was de bevolking niet gestuurd geworden door kwaadvolk uit Giesfen of uit Wijk. - De agent van politie, die in Veern was tijdens de onlusten en des tijds geen dienst kon doen (althans niet deed) werd door mij eervol ontslagen en vervangen door een, naar het schijnt, geschikt veldwachter.

Den 2. Dec. 1902 kwam ik weer in de gemeente; ik reed van Groningen over het veer te Sleedwijk via Woudrichem bij Rijswijk, Giesfen en Indel naar Veern; van daar naar Wijk en verderop naar Kleusden en naar Drunen, alwaar ik den trein naar den Bosch nam.

Veern gaat hard achteruit; het bestuur heeft veel moeite om de twee linden van het jaar aan elkander te knopen. Veel uitwonende eigenaren; er zijn nog steeds meningen weg; daar komen er geen bij; ten slotte blijven alleen de arbeiders over. - De heer de Oude, de oude Blankers, die alleen $\frac{1}{3}$ van den hoofd. onslag betaalde; hij had slechts een kind, een meisje, gehuwd met den heer van de Oosterbeek. -

De wethouder Blankers denkt er ook nog steeds over om heen te gaan; zijne schoonmoeder is nu overleden, maar zijn vader wil Veern niet uit. - Hij leed vier enkele jaren aan bloedvergiftiging en geniet sinds een slechte gezondheid. - Hij wordt geschat op $\pm$ een ton, en heeft vijf kinderen; hij moet $\pm$ f 350 betalen in den hoofd. onslag. -

De familie Thooft is origineel uit Veern; daar bleef slechts over de ongekende gemeente secretaris, een man van $\pm$ 70 jaar, een zeer onbeduidend braaf man. - zijne halve broers en zusters trokken weg; 2 zusters en 1 broer zijn ongekend en wonen samen op een hoeve in de Vlaarlemmermeerpolder; een andere halve broer is ongekend en woont eveneens in de Vlaarlemmermeer op een hoeve; hij was een bijdrager afgewaardigde ter 2. Kamer van de Vlaarlemmermeer. - Het raads

Veern.

heer in Venen, eveneens een halve broer, zat een tijd lang in de Tweede Kamer voor Eliddeburg, en is nu lid van de Tweede Kamer voor Gelderland. Hij heeft nog belang in Veern, en komt diens gevolge af en toe nog eens even in Veern. Hij heeft daar o. a. een grooten boomgaard van gekocht.

De burgemeester van Kleusden heeft mooie gronden onder Veern liggend; hij is voor $\frac{5}{6}$ eigenaar van een uiterwaard van $\pm$ 150. kl. A. -

Te water heeft Veern voldoende gemeenschap: Jap Smit vaart dagelijks Rotterdam v.v.; Dick Smit Rotterdam - s Bosch v.v.; v. d. Schuyt vaart 3 winters eenmaal, en 2 zomers 2 maal langs Rotterdam - s Bosch v.v. - De reis van s Bosch tot Veern duurt $\frac{1}{2}$ à 2 uur; retour Groningen kost f. 50, en dit naar den Bosch f. 60. -

Als de menschen naar stad gaan, dan gaan ze naar Groningen. - Het Wijk heeft in de laas een uitlopende aanlegplaats gemarkeerd en verhuurd die voor 5 jr tegen f 300. - Voor goederen en vee moet telkens betaald worden voor het gebruik der aanlegplaats; voor menschen is de prijs bevestigd vorder den prijs van de vervoerbiljetten.

Behalve de Wijk aanlegplaats is er ook nog een goedje particuliere aanlegplaats.

Ten gevolge van de sluiting van Kleerwaarden hebben de uiterwaarden onder Veern veel verloren; het Waalwater houdt veel meer silt dan daar ter plaatse het laaswater. Hebben de uiterwaarden diens gevolge reeds in waarde geleden. - ^{na} Bij de afsluiting van de laas te Indel zullen ze niet meer onder water komen, en dus nog meer achteruitgaan. Men vrees echter, dat bij hevige noordwesten wind de uiterwaarden nog onder water zullen schieten en dan met brak of zilt water; zou dat werkelijk ooit gebeuren, dan was de schade onberekenbaar.

Dezenover deze noodulen staat het voordeel, dat het binnenland bemalen en het water daar op peil gehouden kan worden, ten gevolge van de bemalingswerkhuizen aan de drie sluizen te Veevondich; men zal daar dus geen last meer hebben van knelwater.

Veen.

bloekt - om welke reden dan ook - ^{slechts} gedurende de winter maanden het binnenland niet boven water blijven, dan zou de schade zeer groot zijn, niet alleen door de schade aan de wintervruchten, maar vooral, doordat het land voor de zomervruchten minder behoudzaam zou zijn. Ook op het ^{binnenlands} veldt men water in den winter zeer nadeelig. Het weiland binnenlands wordt geroeid; hoorn is uitzondering. Wordt het een enkele maal geroeid, dan wordt het bevoen extra gemest; anders komt er naast mest op.

De meeste huwelijken worden gesloten, omdat het "meest"

De gemeente onderhoudt deer opintweg op den hoogen blaasdijk; de opint-maak van de Waal komen, de maas opint is daar ter plaatse reeds veel te fijn, en niet veel anders meer dan graf zand.

Wanneer er veel fruit geproduceerd is, vinden kinderen en vrouwen nog al werk in de fruitdrogerijen, voor het schillen van een 20 h. peren wordt f. 25 betaald. Er zijn drogerijen, waar 4000 h. h. peren gedroogd worden. - De peren, daarvoor gebezigd, worden lyebouten genaamd.

Behalve de 14de d. hervormde gemeente met een dito predikant, vindt men te Veen ook 2 gereformeerden. Deze hebben zich met lyefornerden uit Holst (lyeld.) verenigd tot een kerkelijke gemeente, met een eigen kerkegebouw te Holst, en een eigen predikant.

Den 19 April 1906 kwam ik weer in Veen; van uit Groningen bezocht ik eerst hotel, toen Veen; en daarna Nijl; per tram (van af IJssden) keerde ik vervolgens naar den Masche terug.

De verkleening ^{geest} der dienste; niemand had zich daarvan aangemeld. N. en W. vertelden mij, dat er eindelijk een notaris, Jiskoot, in hotel gevestigd was, hij vroeg en verkreeg evenwel ontslag, en stierf voor enkele jaren. Als notaris werd hij door zijn zoon opgevolgd; deze voerde een echt wanbeheer en werd als notaris afgezet; hij scheidde van zijn vrouw, juffrouw v. d. Luff uit Weerwicken; later hertrouwde hij met een vrouw, die wat oplos had; hij leeft thans rustig van zijn renten in den Zlag.

Veen.

Den andere zoon van den aelden Jiskoot woont nog in Veen; hij is gehuwd met een dochter van den balier Schouten; hij heeft een aantal kinderen en komt zeer maestijk door den tijd; hij heeft een tabaks-, rook-, sigarenfabriek enz; daarin werkt hij zelf met zijn kinderen, kwestie houdt hij er niet op na; twee zonen zijn de deureit, de ene werkt hij de p over het examen van de pastrijen; de andere is werkzaam op het kantoor van den bekende tabakshandelaar Jiskoot in Amsterdam.

Een van de zonen werd tabakshandelaar in Amsterdam; het schijnt, dat hij zeer gelukkig is in zaken; heeft een prachtig huis in Amsterdam; een dito in Baarn (waaraan hij voor 20 mille verboorde); hij zou zijn min gelukkige familie sterk steunen.

Dan is er nog een ongehuwde dochter van notaris Jiskoot; zij woont in Veen in een groot huis op groeten veld, ten slot, al of ze geld heeft; in de laatste jaren kocht zij driemaal een perceel vast goed aan.

De opening van den blaasmond was voor de gemeente financieel niet voordelig; de gemeente heeft buitenlands een perceel heveland van 5 Bl. A., welke perceel, sinds de sluiting van de blaas te hotel, niet meer onder water komt; het is nog al zandige grond; als het nog een jr of drie gelooft wordt, dan zal het wel niet heel veel in opbrengst; om te weiden ligt het ongeschikt; men zou geen pachters kunnen vinden, vooral ook, omdat het afrechten te duur is. Er zal dus niet anders mede te doen zijn, dan het jaarlijks zelf te mesten, tenzij of om het te verhoopen, als men zeer mest kan krijgen; maar dan zal het geen f1000. - de Bl. St. opbrengen. -

Grote landbouwers zijn er zoo goed als niet meer in Veen; door dat de bevolking sterk afnam, vonden de boeren het voordeliger, om niet meer selve te bouwen, maar hun land te verhuur; de inwoners kunnen nu eindelijk veel te duur, en maken elkaar arm.

De grond te Veen leent zich bijzonder voor de cultuur van vroege aardappels; als die niet bevroren of op andere wijze verhoorshulden, wordt daarvan veel geld gemaakt. Ook hier klachten over het stoomgevoel aan den Nieuw, even dijk; de Veen de polder maakt op de sluis lasen; als

Veem.

het water op den binnen bezem te Nieuwendijk hoog is, dan kan de Veense polder niet op die bezem smaltes, en blijft dan met water beewaard. — Vroeger had men nooit last van water: want voor den polder Krijshoewel had men een rijktehend loopende windmolen, die het water op den binnenbezem van de Aken bracht; thans kon die molen dikwijls geen dienst doen, omdat het water buiten dikwijls hooger stond dan binnen.

Het Raadhuis heeft een groote restauratie ondergaan, er kwam een nieuwe zolder, een nieuw dak, benevens een kamer voor de vergaderingen van den Raad; voor de secretarie is veel de ruimte aarmering, maar men heeft voorloopig geen geld om die in te richten. De heer Thooft heeft alles nog bij zich aan huis; toch verlangt ook hij naar een secretarie op het Raadhuis; hij is thans 77 jr oud; hij zou dan een volontair kunnen nemen ter assistentie.

Den 1 April 1910 kwam ik weer in Veem, vanuit Waalwijk was ik eerst in Spenderen geweest en daarna in Veem; van deze gemeente werd ik naar Waalwijk terug.

In 1908 brandaan en elf woningen af; niet verscheid; er vormde zich een commissie, die om steun vroeg, en f 4000 kreeg; vier woningen werden gebouwd; de andere menschen kwamen elders onder dak of verlieten de gemeente; zij kregen ieder f 250. — in de hand. — Die vier wonin-
gen werden volgens de eischen der bouwverordening gebouwd, zij kostten zooveel geld, dat men moeite had ze te betalen met het restant van het geld.

Het Raadhuis is nu klaar, er maken mischien nog een paar kasten gebouwd worden. De heer Thooft houdt de secretarie nog bij zich aan huis; een gedeelte van het archief is echter reeds in de brandvrijt kluif van het Raadhuis geplaatst. Op 26 Mei 1912 is Thooft 50 jr gemeente secretaris.

De verbouwing der school is thans ook geheel gereed genomen; daar het kerk geheel behouden (5760)

Het archief wordt verzorgd door Timmermans, een volontair ter secretarie, Timmermans was ambt, een jongen, uit Veem gebort; hij heeft zeer beleesam;

Veem.

hij krijgt les van haurillard en zal trachten dit jaar de oude middellbaar straksinrichting te halen. —
De Smitz is gemeente doctoe; hij krijgt bovendien f 150 van de diaconie.

Toestand van de armen klasse is vrij gunstig, vooral ten gevolge van den open winter, waardoor de voortdurend kon gekweekt worden.

Op aandrang van gezondheids commissie slaeg men een waterpomp; deze geeft goed water; kosten f 105. —

Veel vrienden behoven ook uithorende eigenaren, vooral aan Verbruggen te Heusden, en aan mevrouw Waer (Jenneke Blanken) te Oosterbeek.

Het den hoogen waterstand in den afgelopen winter inuendeerde de uiterwaarden, slijb blif er maar zeer weinig achter; naar de Aken beveerde houdt de Waal veel meer slijb dan de Aken; de Waal uiterwaarden zouden daarom veel veel kaarder zijn. —

De fruitteelt wordt steeds van meer belang; er zijn vier verschillende gelegenheden, waar de peren geconferij of gedroogd worden.

Als vroeger aardappels worden thans „schoalmesters“ ver-
bouwd; te zijds waren het de „Speldersche kreker“. De school-
meesters zijn zeer vroeg, groot van stuk, en slecht van smaak,
laast niet te eten. Omdat ze vroeg zijn, worden ze veel ge-
vraagd, en brengen ze veel geld op.

In den afgelopen winter onderwarden de binnendijfische gronden niettegenstaande het hooge oppervlakt water geen waterbeewaard; het levelwater welot dan den Nieuwen Diele door het kijk volloevende afgevoeren.

Den 4^{den} Augustus 1915 kwam ik weer in Veem. Mevrouw had ik de gemeente Spenderen bezocht.

Het Raadhuis is thans geheel in orde; men heeft er veel zeer lang over gedaan, voor het zoo ver was; de finanties van de gemeente moabten het noodig zoo langzaam te werken. Het zieh er thans meer goed uit.

Veen.

In het personeel van het gemeentebestuur is verandering gekomen. Wehrouder Schreuders heeft bedankt als raadslid; tevens bedankte als raadslid een andere Schreuders. De Raad benoemde hem het Raadslid van Anstel tot wehrouder; de raadsleden Schreuders en van de Sol waren daarover zoo verstoord, dat zij hem ontslag als Raadslid namen. In die vacatures moet tusschen worden voorzien; dat zal veel strijd geven in de gemeente.

Sterk bevestigd op het daer verschillen van landbouw- en tuinbouw onderwijs; dat moet de menschen vooruit brengen.

Armaede wordt in Veen veel niet meer geleden; maar velen moeten toch buiten de gemeente gaan werken om aan de kost te komen; vooral in de Vlaarlemmermeer.

Veldwachter is ziek; zal wel sterven.

Slecht water; twee waterpompen, 10 bl. diep, geven uitstekend water.

Den 12 Augustus 1919. Berocht ik per auto van uit Wierwijk de gemeenten Wijken, Alburey, Veen en Oudbeusden.

W. en V. deelden mede, dat de gemeente secretaris 4 klaaft inder tijd steeds gekant was tegen het vragen van een buiten gewoon subsidie in de kosten van het laagst onderwijs; hij meende, dat die subsidie niet gerechtvaardigd was. Omdat de Raad hoopst zuinig was, en geen gelden beschikbaar wilde stellen voor noodzakelijke uitgaven, had van Doueren in der tijd het aanvragen van die subsidie doorgezet.

In 1918 is men om de hooge kosten bereygeschikt voor de oprichting van een provisorium voor electisch licht (f 60.000).

Ook hieraanvragen op verbetering van het salaris van den veldwachter.

Nog zeer veel arbeiders moeten buiten de gemeente, vooral in de Vlaarlemmermeer heen brood gaan verdienen; zij hebben dan een ellendig leven.

De arbeiders wonen veelal op hun bijen; zij hebben geen dien gewoontje nog land in huur.

Veen.

Op grote boerderijen zijn er niet in Veen. De drie grootste faam hebben ieder niet meer dan 10 bl. A.

Tuinbouw, vooral fruitteelt wordt nog al opgedreven; 20 bl. A. boernyaard; de fruitdrugerijen zijn ook weer in het werk gesteld.

Voor tuinbouw onderwijs is veel liefhebberij; aan den wintercursus 1918/19 namen 30 menschen deel.

Over het algemeen slecht drinkwater; twee goede waterpompen.

Men is zeer bevestigd, dat Veen weinig zal profiteren van den ontworpen sp. lokaal spoorweg voor het land van Vleusden en Alena. — Veraden, dat men propaganda zal maken voor de behartiging der belangen van Veen.

Den 9 den Augustus 1923. Berocht ik Veen en Wijk. Van af Wijk nam ik burgemeester van Doueren mede naar Veen.

Om de gemeenteraads zetels werd hard gestreden. De Raad is thans samengesteld als volgt:

Smits — behoort tot open partij

Schreuders — Christ. list.

Jiskoot — liberaal

van de Sol — Christ. list.

van Wallegoorn — antirevolutionair

van Anstel — S. D. A. D.

't Lam — S. D. A. D.

De strijd liep vooral over de zware belastingen; de S. D. A. D. ers willen een progressieve inkomsten belasting.

Op de wehrouders Smits en Schreuders in September herkozen zullen worden staat nog te besien; waarschijnlijk niet.

De weningraad is niet heel dringend; toch werd de Wijk veldwachter over geplaatst naar Wijk, omdat hij in Veen geen woning kon krijgen.

Er is in Veen's winters, vooral weinig werk;

Keen.

als men het malen vullen niet ooglukkend
taakt, waren van de tien arbeiders er acht werke-
loos.

Een landbouw of tuinbouw onderwijs; de
Raad moet er nog over beslissen of er vervolg
onderwijs werd gegeven; de vorige cursus werd
bijgewoond door 20 leerlingen.

Om het belang van de waterverversching ver-
laengt men sterk naar een inlaatklep in den Vlaas-
dijk. Bij deze droogte is over acht dagen in geen
enkele sloot binnendijks meer een druppel water.
Als er brand komt, dan brandt de helegunnente
weg, zonder dat men er iets tegen kan doen.
Ond in de behoefte aan drinkwater te voorzien
werd zoo juist aan de klep een buitendijks een
pomp geplaatst voor oppervlakte Vlaaswater.

Van de klep heeft opgehouden te werken zal
er vanden winter meer armoe te zijn; de men-
schen verdienen liever geld, dan bedeld te worden; als
er geen werk is gaan velen met negotie den boer op
hals soms verre in België.

Twee autobus diensten voldoen aan een groote
verkeers behoefte; jammer, dat de wegen - met
name de Vlaasbaandijk - daardoor zoveel meer
aan onderhoud kosten.

Sinds 1922 een boerenleenbank; resp. onder
de Centrale te Utrecht. Er wordt nogal veel geld
gerrraagd.

Keen